

زنه دکارت گفتار در روش

ترجمه‌ی محمدعلی فروغی

مقدمه و حواشی: اتین ژیلسون

ترجمه‌ی مقدمه و حواشی: سید اشکان خطیبی



René Descartes
Discours de la Méthode

Avec Introduction Et Notes
par
Étienne Gilson

گفتار در روش

رنه دکارت

ترجمه‌ی محمدعلی فروغی

مقدمه و حواشی: اتین ژیلسون

ترجمه‌ی مقدمه و حواشی: سید انصاری

ویرایش: تحریریه‌ی نشر مرکز

حروف‌چینی، نمونه‌خوانی، صفحه‌آرایی: بخش توانا - نشر مرکز

طرح جلد: فریبا معزی

چاپ اول ۱۳۹۷، شماره‌ی نشر ۱۳۰۱، ۱۲۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۱۳-۴۱۴-۴

نشر مرکز: تهران، خیابان دکتر فاطمی، روبه‌روی هتل لاله، خیابان باباطاهر، شماره ۸

تلفن: ۳-۸۸۹۷۰۴۶۲ فاکس: ۸۸۹۶۵۱۶۹

E-mail: info@nashr-e-markaz.com

 [nashremarkaz](https://www.instagram.com/nashremarkaz)

همه‌ی حقوق چاپ و نشر این ترجمه برای نشر مرکز محفوظ است.

تکثیر، انتشار و بازنویسی این اثر یا قسمتی از آن به هر شیوه، از جمله فتوکپی، الکترونیکی، ضبط و ذخیره در سیستم‌های بازیابی و پخش بدون دریافت مجوز کتبی و قبلی از ناشر ممنوع است. این اثر تحت حمایت «قانون حمایت از حقوق مؤلفان، مصنفان و هنرمندان ایران» قرار دارد.



- سرشناسه: دکارت، رنه، ۱۵۹۶-۱۶۵۰ م. Descartes, Rene ● عنوان و نام پدیدآور: گفتار در روش / رنه دکارت؛ مقدمه و حواشی از اتین ژیلسون؛ ترجمه‌ی محمدعلی فروغی؛ ترجمه‌ی مقدمه و حواشی سید اشکان خطیبی ● مشخصات ظاهری: شش، ۱۳۰ ص. ● یادداشت: عنوان اصلی: Discours de la méthode - واژه‌نامه ● موضوع: علوم - روش‌شناسی Science-Methodology ● شناسه‌ی افزوده: ژیلسون، اتین، ۱۸۸۴-۱۹۷۸ م.، مقدمه‌نویس Gilson, Etienne؛ فروغی، محمدعلی، ۱۲۵۴-۱۳۲۱، مترجم؛ خطیبی، اشکان، ۱۳۷۲-، مترجم ● رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۷ گ ۷ ۱۸۴۶ B ● رده‌بندی دیویی: ۱۹۴ ● شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۶۸۶۴۴

فهرست

۱	یادداشت درباره‌ی چاپ حاضر
۵	مقدمه‌ی اتین ژیلسون
۲۷	تحلیل «گفتار در روش»

گفتار در روش

۳۹	بخش اول
۵۱	بخش دوم
۶۷	بخش سوم
۷۷	بخش چهارم
۸۹	بخش پنجم
۱۰۹	بخش ششم
	واژه‌نامه
۱۲۵	فارسی - فرانسوی
۱۲۷	فرانسوی - فارسی

یادداشت درباره‌ی چاپ حاضر

چاپ حاضر بر اساس نسخه‌ای از گفتار در روش آماده شده که انتشارات فلسفی ورن آن را در سما «مجموعه‌ی متون فلسفی» خود به همراه مقدمه و حواشی اتین ژیلسون منتشر کرده است.^۱ ویژگی این چاپ، مقدمه‌ی موجز اما پرمغز و نیز حواشی مفصل و شوک‌افانه‌ی اتین ژیلسون است؛ اما امتیاز اصلی از آن حواشی است. حجم حواشی تقریباً برابر است با حجم متن اصلی و ژیلسون، از خلال آن‌ها، کوشیده است تا بند، بند متن را بگشاید و معنا و جهت‌گیری اصلی گفتار را آشکار کند.

ترجمه‌ی محمدعلی فروغی از گفتار در روش نیز تاکنون بارها و بارها به چاپ رسیده است. بی‌تردید در این اقبال تاریخی، نشر اتوار فروغی بسیار مؤثر بوده است؛ سبک نگارش فروغی بیش از هر نحو نگارش دیگر، و بهتر از هر جای دیگر، به قامت این کتاب نشسته است؛ زیرا این گفتار، چنانکه دکارت گفته است، «سرگذشت» روحانی او است و نگارش فروغی مناسبت تام با این «سرگذشت‌نویسی» دارد. با این همه، ناشران هیچ‌گاه در توجه با این ترجمه از حروف‌چینی مجدد و البته گاه دست‌بُرده‌های نابجا فراتر نرفته‌اند و غلط‌های چاپی و مداخله‌های سبکی ناسنجیده را مکرر کرده‌اند.

در چاپ حاضر که ترجمه‌ی متن را بر اساس نخستین چاپ بازنگری شده

1. Librairie Philosophique J.Vrin

2. Descartes, René, Discours de la Méthode, Introduction et Notes par Etienne Gilson, Vrin, 2005, Paris

(چاپ‌خانه‌ی گودرزی، ۱۳۱۷) و با مراجعه‌ی گه‌گاه به چاپ اول (مطبعه‌ی مجلس، ۱۳۱۰) تنظیم کرده‌ام، هیچ چیز از ترجمه‌ی فروغی نکاسته‌ام و اگر چیزی یافته‌ام که از قلم افتاده باشد، با علامت [] به متن افزوده‌ام. حواشی فروغی تنها بخشی است که در چاپ حاضر حذف شده و سبب آن ناگفته پیداست. هر جا نیز ترجمه دیریاب یا نادرست به نظر آمده، و این بسیار کم‌شمار بوده است، ترجمه‌ی پیشنهادی خود را با علامت * در پانویس ذکر کرده‌ام. ترجمه‌های پیشنهادی هیچ یک به سبب اختلاف سلیقه عرضه نشده است؛ از همین رو کوشش کرده‌ام تا هر چه بیشتر به ترجمه‌ی اصل شبیه باشند.

مقدمه، چاپ حاضر، مگر واژه‌نامه‌ی مختصر انتهای کتاب، همه مطابق چاپ فرانسوی است؛ تنها اینکه از حواشی فقرات بسیار کم‌شماری را که صرفاً ناظر بود بر اشتباهات نثر فرانسوی دکارت، ترجمه نکرده‌ام؛ زیرا فروغی خود چنان گره‌های نثر دکارت را گشوده که گویی توضیحات زبانی ژیلسون را پیش چشم داشته است. غیر از این چیزی نیست که ترجمه نکرده باشم. (پانویس‌های شماره‌دار از اتل ژیلون و پانویس‌های ستاره‌دار از من است.) در واژه‌نامه هم سیاهه‌ی مختصری از کلمات کلیدی متن گفتار برگزیده و معادل‌های فروغی را در برابر آن‌ها نهاده‌ام. معادل‌ها گاه به مقتضای مقام بیش از یکی است و همه، کمابیش، در این سیاهه مختصر داده شده است.

ترجمه‌ی مقدمه و حواشی در شیوه‌ی گزینش با آنچه فروغی اختیار کرده است، تفاوت‌هایی دارد؛ اما کوششم این بوده که حاصل کار چندان بی‌تناسب از آب در نیاید. مقصود آماده کردن متنی بوده است که به زبان فارسی در قرائت جدی فلسفی به کار آید. امیدوارم تا اندازه‌ای از علاقه پدیده‌اشم.

در این جا از متولیان محترم نشر مرکز سپاس‌گزارم که شکیبایی و کشاده‌روی کردند و از دوست دیرین سیدحسن صالحی که ترجمه‌ی مرا با نظر به متن اصلی سنجید و ویرایش آن را پذیرفت، کمال تشکر را دارم. جناب آقای دکتر شاهد طباطبایی در کوشش برای فهم فلسفه‌ی دکارت و جناب آقای دکتر محمد خیری نیک در کار گشودن پاره‌ای از گره‌های زبانی از هیچ یاری و بزرگواری مضایقه نکردند؛ از ایشان سپاس‌گزارم. همسر گرامی‌ام فاطمه مهدویان و دوست مشفق‌ام امین حدادی بخش‌هایی از متن فارسی را مطالعه و سنجش کردند؛

از ایشان نیز متشکرم. مسئولیت کاستی‌ها و لغزش‌ها البته بر عهده‌ی نگارنده است. و ختم می‌کنم با نام عبدالعلی عظیمی بی‌دریغ که واسطه‌ی معرفی من به متولیان محترم نشرمرکز بود و رفتن کیومرث او، رفیق نازنین ما، دریغ همیشگی زندگانی مان شد.

سیداشکان خطیبی

تهران، پاییز ۱۳۹۶